

Dit is pijnlijk om op te schrijven

Twintig essays over ecologisch modernisme,
technologie, kunst, filosofie en politiek

Dit is pijnlijk om op
te schrijven

Pepijn Vloemans

An idea is not responsible for the people who believe in it.

- Don Marquis

What important truth do very few people agree with you on?

- Peter Thiel

Copyright © 2014 Pepijn Vloemans

ISBN 978 94 021 2488 0

www.pepijnvloemans.com

Inhoud

Woord vooraf 7

Ecologisch modernisme

Heb je monsters lief 10

Niet bang voor Frankenfoods 15

Pleidooi voor een nucleaire renaissance 19

Groeien of niet groeien, dat is de vraag 24

Kunst & filosofie

Slordig denken maakt ongelukkig 32

Waar leren wij nog denken? 37

Relatieveer je standpunten, maar verdedig ze vurig 42

Laat het verleden en de toekomst los 47

Kunst heeft de schoonheid uit het oog verloren 52

Wat is klassieke kunst? 57

Technologie & toekomst

Maakt internet ons dommer? 64

Technologie wil meer van zichzelf 68

De volgende dertig jaar 72

De toekomst die je niet ziet 77

Hoe te denken over kunstmatige intelligentie 81

Waarom we naar Mars moeten 85

Politiek

Klimaatactivisten, luister naar de sceptici 92

China supermacht – zijn we er klaar voor? 97

De geschiedenis is nu echt verleden tijd 101

De Europese Unie van Koks en Sterrenrestaurants 106

Woord vooraf

'What important truth do very few people agree with you on?' Peter Thiel, succesvolle investeerder en contraire denker uit Silicon Valley, stelt deze vraag graag aan sollicitanten. Het is een goede vraag omdat ze mensen dwingt zelf na te denken. De vraag wordt nog interessanter als we haar stellen in onze eigen kring: met welke belangrijke waarheid is *mijn groep* het zelden eens? De kans is groot dat iemand belangrijke waarheden mist door ideologische verblindings.

In de meeste van onderstaande twintig essays heb ik geprobeerd tegen mezelf in te denken. Als iets pijnlijk of raar was om op te schrijven, wist ik dat ik goed op weg was. Want of het nu gaat over de toekomst van technologie, of over kunst, kernenergie of klimaatverandering – vaak weigeren we nieuwe informatie te accepteren die niet spoort met onze denkbeelden, omdat we daarmee de 'tegenstander' van ammunitie voorzien. Dit tribale denken over ideeën staat echte vooruitgang in de weg.

Deze essays kwamen tot stand tussen de lente van 2011 en de herfst van 2014. Ze verschenen in *NRC Handelsblad* en *nrc.next*. Rob Wijnberg ben ik dankbaar omdat hij me de kans gaf mijn eerste essays te publiceren. Margot Poll voorzag me van waardevol commentaar en heeft daardoor de kwaliteit van mijn stukken vaak dramatisch verbeterd.

ECOLOGISCH
MODERNISME

Heb je monsters lief

2 oktober 2013

Protesteren tegen intensieve landbouw en het omarmen van 'small is beautiful' voelt soms goed. Maar je kan de problemen ook gewoon accepteren en ze te lijf gaan.

In 1818, twee jaar nadat Mary Shelley in een zomer bij Lord Byron aan het meer van Genève de ingeving kreeg, verscheen haar bestseller *Frankenstein: or, the Modern Prometheus*. Het verhaal is bekend: Victor Frankenstein, een wat eenzame Zwitserse student, knutselt in een Duits laboratorium aan een 'wezen' dat hem gezelschap moet houden. Wanneer dit wezen onbedoeld vroegtijdig tot leven gewekt wordt – en in eerste instantie zelfs vriendelijk naar Victor lacht – vlucht Frankenstein in paniek weg voor zijn afstotelijke creatie. Onbegrepen en ongeliefd richt het monster vervolgens een bloedbad aan onder Frankensteins vrienden en familie.

Bijna twee eeuwen later is 'Frankenstein' een synoniem geworden van het monster dat hij voortbracht – en alles wat er mis is met de voedselindustrie. Nergens resoneert Frankensteins echo namelijk sterker dan in de *Frankenfoods* – genetisch gemodificeerde planten en dieren (GMOs). Maar Frankensteins mythe staat symbool voor een breder

gevoelde afkeer van de monsters die de industrialisatie van onze landbouw heeft gebaard. Niet onterecht: de schandalen en misstanden door schaalvergroting, ketenverlenging en prijsconcurrentie zijn talrijk. Biefstuk dat paard bleek, BSE-besmetting, dioxinevergiftiging, SARS-virus, hormonenmaffia, antibiotica, plofkip en salmonella zijn een paar steekwoorden van de laatste twee decennia. Om over de consequenties voor dier en milieu niet te beginnen: monoculturen en verlies aan biodiversiteit, pesticiden in de voedselketen, bijensterfte en door kunstmest veroorzaakte ‘dode zones’ waar vissen massaal sterven voor de kust. Oh, en dan vergeet ik nog de CO₂-uitstoot van landbouw. En waterschaarste. En verzilting van landbouwgrond. Documentaires als *Meat the Truth*, *Fastfood Nation*, *Our Daily Bread* en *Food, inc.* maken ondertussen de latente gevoelens van ongemak expliciet. We kijken ernaar en gruwelen alsof het monster van Frankenstein naar ons terugkijkt.

Het is dus best logisch dat we nu verlangen naar eten dat herkenbaar is en onder goede omstandigheden wordt geproduceerd. En dat heeft de markt inmiddels ook begrepen. Er is inmiddels niet meer aan te ontkomen: natuurlijk, lokaal, biologisch eten. Kaas uit de regio. Beesten – liefst met namen – uit de buurt. ‘Eerlijk eten’ is overal, van Albert Heijn tot Aldi, van Puur & Eerlijk tot Brandt & Levie. De houten kratten in de biologische supermarkt Marqt geven de stadsmens het gevoel op een boerenmarkt te staan. Biologisch, organisch, fair trade en vers verzekeren een herkomst vrij van uitbuiting, gif en dierenleed. Het goede boerenleven, gezondheid, milieu en dierenwelzijn gaan hand in hand. Het is prachtige agroromantiek die net als *Boer zoekt Vrouw* weinig mensen onberoerd laat.